

Nr 276.

Av herr **Sandegård m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 102 till riksdagen med förslag till kommunalskattelag m. m. giver i frågan angående skattskyldighet till kommun för inkomst av rörelse uttryck för i huvudsak samma principer som genomgå den nu gällande lagstiftningen å området. Sålunda skall varje kommun äga att uppbära skatt för inkomst, som härflutit av rörelse inom samma kommun, under de närmare förutsättningar, som 57 och 58 §§ i förslaget uppställa. I berörda paragrafer jämte de till 58 § hörande anvisningarna givas bland annat föreskrifter rörande beskattningsort för inkomst av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla elektrisk kraft. Härom stadgas: i 57 §, att inkomsten skall tagas till beskattning i kommun, där huvudkontoret eller kraftverk funnits, samt i kommun, där förbrukning ägt rum, och i 58 § — vilken reglerar förhållandena i de fall, då inkomsten skall i beskattningshänseende fördelas mellan flera kommuner — att inkomsten beskattas till fem procent i kommun, där huvudkontor funnits, samt i övrigt i de kommuner, där kraftverk varit beläget eller förbrukning ägt rum. I anvisningarna till sistnämnda paragraf meddelas närmare bestämmelser, vilka huvudsakligen innefatta, att kommun, där kraftverk är beläget, äger tillgodoföra sig skatt för fyrtiofem procent av den beskattningsbara rörelseinkomsten, medan den härefter — och efter det att kommun, inom vilken huvudkontoret är beläget, erhållit på densamma belöpande fem procent — återstående delen, eller sålunda femtio procent, tilldelas den eller de kommuner, där förbrukning av elektrisk energi ägt rum.

När fråga härefter uppkommer hur den inkomst skall beräknas, som på angivet sätt föreslås till fördelning, är svaret härå till en början att söka i förslagets 18 § jämte därtill hörande anvisningar. I denna paragraf givas bestämmelser om vad som i beskattningshänseende skall anses såsom särskild förvärvskälla. Såsom sådan skall i fråga om rörelse betraktas varje förvärvsverksamhet, som med avseende å enhetlighet i verksamhetens art samt gemensamhet i driftledning och driftkostnader är att anse såsom självständig rörelse. Huru detta skall förstås utvecklas närmare i anvisningarna, som jämväl innehålla vissa exempel på när gemensamhet i verksamhetsart skall anses föreligga eller icke. Övriga föreskrifter på området återfinnas i 28—30 §§ samt de härtill fogade anvisningarna.

Tillämpat på det ovan omförmälda slaget av rörelse, tillverkning och distribution av elektrisk kraft, innefattar stadgandet i 18 §, att sådan rörelse, där den drives av en och samme skattskyldige, kommer att betraktas såsom en enda inkomstkälla. Den förmån vinnes härvid av rörelseidkaren, att vinst, som framkommit på viss eller vissa av hans anläggningar, helt eller delvis kan komma att konsumeras av förlust, som uppkommit å annan anläggning. Och från den sammanslagna nettobehållningen av de olika, mer eller mindre lönande rörelsegrenarna avräknas slutligen fem procent å taxeringsvärdet av samtliga i kraftverksdriften använda och rörelseidkaren tillhöriga fastigheter, vilket avdragsbelopp motsvarar vad som genom fastighetsbeviljning beskattas. Den härefter återstående inkomsten är den till fördelning mellan kommunerna disponibla.

Det synes ovedersägligt, att vissa kommuners rätt genom ett på sådant sätt verkande beskattningssystem trädess för nära. Detta har under nu gällande rätts tillämpningstid visat sig vara fallet framförallt i vad angår beskattningen av de *staten tillhöriga* anläggningarna och verksamheten vid dem. Staten har beträffande densamma tillhöriga kraftverk så förfarit, att verksamheten vid dessa under vattenfallsstyrelsens överinseende stående företag betraktats såsom i beskattningsavseende utgörande en enda inkomstkälla. Härav har följt, att intet av åren efter år 1920, då de gällande bestämmelserna infördes, någon till beviljning beskattningsbar inkomst från statens kraftverk uppgivits. Det för samtliga anläggningarna uträknade sammanlagda vinstbeloppet har helt uppslukats av de för taxeringen påyrkade, gemensamt utförda gäldränte- och avskrivningsavdragen tillika med femprocentsavdraget å byggnader. Givetvis hava beskattningsnämnderna på åtskilliga orter icke kunnat nöja sig härmed, utan har staten påförts beviljning för inkomst efter vissa beräkningar. På besvär av vattenfallsstyrelsen har emellertid kammarrätten undanröjt de ågångna taxeringarna. Talan har av en del kommuner fullföljts hos Kungl. Maj:t, men regeringsrätten har ännu icke avgjort tvistefrågan.

De skäl, som från kommunernas sida eller i övrigt till stöd för ågångna taxeringar framlagts i nyssberörda skattemål, äro huvudsakligen följande: Det kan icke anses, att enbart den omständigheten, att ifrågavarande anläggningar stå under överinseende av en utav statens centrala myndigheter, bör medföra ett sammanförande av inkomsterna såsom från *ett* företag. Kraftstationsanläggningarna äro i övrigt i förhållande till varandra fullt självständiga. Varje anläggning har sitt särskilda distributionsområde, och den av vattenfallsstyrelsen anförda omständigheten, att anläggningarna till större delen genom ledningar stå i förbindelse med varandra — kraftverket vid Porjus är dock isolerat från övriga kraftverk — utgör intet avgörande skäl för ett sammanförande. Om i särskilda fall elektrisk kraft överföres från ett område till ett annat, bör givetvis det levererande kraftverket krediteras och det mottagande kraftverket debiteras för värdet av den överförda kraften. Det föreligger vidare en särskild anledning att med hänsyn till kommunernas beskattningsintresse hålla statens olika affärsföretag åtskiljs. Det kan nämligen ligga i statens intresse att anlägga och driva företag, som icke äro av den art, att de bära sig ekono-

miskt, eller att icke uttaga någon vinst å eljest givande företag. Men ett sådant tillvägagångssätt, som kan vara lämpligt och fördelaktigt för viss del av riket eller för vissa av dess innevånare, bör icke få öva inflytande på beskattningen av andra likartade företag.

Kommunernas yrkanden i nu omförmälda beskattningsmål innefatta utöver det redan sagda jämväl, att inkomsten från viss av staten bedriven fastighetsförvaltningsrörelse icke måtte sammanföras med inkomsten av kraftverksdriften. Även om den i detta avseende framförda motiveringen måste anses såsom bindande, vilja likväl undertecknade, som väl inse olämpligheten av en alltför kasuistisk lagstiftning, icke taga de förebragta skälen till anledning för någon hemställan i förevarande sammanhang.

Däremot vilja undertecknade på det kraftigaste understryka övriga till stöd för kommunernas yrkanden framförda synpunkter. Det är enligt vårt förmenande oriktigt att i beskattningsavseende jämställa staten såsom företagare med andra sådana, detta icke minst i det nu ifrågavarande avseendet. Statens åtgärder på detta område hava ofta sin grund i helt andra skäl än de rent affärsrättsliga. Även om det kan betecknas såsom ett för hela landet gemensamt intresse, att förefintliga vattenkrafttillgångar i största möjliga utsträckning utnyttjas för nedbringande av landets behov av stenkol o. d., så är det likväl icke detta ur nationalekonomisk synpunkt välgrundade önskemål enbart, som dikterat statens vattenkraftpolitik. Avgörande hava i detta, liksom i många andra fall, då en insats från statens sida göres, varit de sociala skälen. Statens strävan har varit och är, att så långt sig göra låter utbreda elektrifieringen över hela landet, och vid sådant förhållande kan ju intet vara naturligare än att vissa av de i dylikt syfte igångsatta företagen löna sig mindre väl. Men här ligger ock orättvisan. Den omständigheten, att staten genom påkostnader för beredande av elektrisk kraft åt inbyggarna i vissa kommuner tillförsäkrat dessa en särskild förmån, borde icke få utöva en ekonomiskt ogynnsam verkan å andra kommuner. Faktiskt bliver dock så förhållandet, och att märka är härvid, att jämlikt de ovan återgivna reglerna för fördelning av inkomst från elektriska kraftanläggningar icke enbart de kommuner bli lidande, inom vilka de verkliga vinstgivande kraftverken äro belägna, utan att jämväl samtliga till dessa kraftverks distributionsområden hörande kommuner berövas viss del av det skatteunderlag, som rätteligen skola tillkomma dem.

Belysande för de konsekvenser, som statens kraftverkspolitik och det gällande beskattningssystemet kan medföra för kommunerna, är ett fall, där viss kommun genom att staten inköpt en i kommunen belägen industriell anläggning och efter dennas nedrivning uppfört ett kraftverk ej mindre berövats det givande skatteobjekt, som den förutvarande anläggningen utgjorde, utan även nödgats att draga försorg om en stor del av den vid driftsnedläggningen ledigblivna arbetarstammen. Denna kommun har icke kommit i tillfälle att uttaga skatt för inkomsten av kraftverksrörelsen och därigenom i någon mån hålla sig skadeslös för sin förlust.

Det har enligt undertecknades förmenande av vad ovan anförts framgått, att beskattning av statens kraftverksrörelse icke bör få ske efter de normer, som den nu gällande lagstiftningen efter den av kammarrätten antagna tolkningen uppställer, och som synas jämväl innehållas i det framlagda förslaget till ny lag. Även om tänkas kunde, att regeringsrätten med behjärtande av anförda skäl skulle förklara, att statens olika kraftverksanläggningar skola betraktas såsom skilda företag, så torde likväl på detta ovissa förhållande icke något kunna byggas. När det sålunda gäller att föreslå bestämmelse i antydd riktning, så synes det undertecknade, som skulle dylik bestämmelse lämpligast kunna inrymmas i anvisningarna till de paragrafer av förslaget till kommunalskattelag, vilka på förevarande område skulle bli tillämpliga. Någon motsättning mellan de härefter givna föreskrifterna inbördes torde icke vara att befara, därest reglerna för kraftverksrörelsens beskattning givas en tillräckligt försiktig avfattning. Det kan här hänvisas till, att i anvisningarna till förslagets 18 § givits en föreskrift, som är ensartad med den i nu förevarande avseende påkallade (1 mom. andra stycket fjärde punkten, vilken innehåller, att statens skogar, som tillhöra olika revir, icke skola anses tillhöra en och samma förvärvskälla). Och såsom ett ytterligare skäl för att nu införa den äskade bestämmelsen kan åberopas, att det framlagda lagförslaget såsom regel söker att i högre grad än nu gällande författning urskilja varje kommuns rätt med avseende å beskattningen av till kommunen lokaliserade förvärvskällor. Sålunda föreskrives (i förslagets 46 § 1 mom.), att underskott, som för skattskyldig uppstått å förvärvskälla inom viss kommun, i första hand skall avräknas å sådan den skattskyldiges inkomst, som skall tagas till beskattning i samma kommun — icke såsom nu gäller i hemortskommunen.

Undertecknade får sålunda hemställa, att riksdagen under förutsättning att Kungl. Maj:ts proposition nr 102 med förslag till kommunalskattelag m. m. varder i huvudsak av riksdagen antagen, ville besluta

antingen att i 18 § eller i anvisningarna till samma paragraf bestämmelse införes av innehåll, att varje staten tillhörigt kraftverk eller till varandra anslutna, staten tillhöriga kraftverk med i huvudsak gemensamt distributionsområde skall anses såsom *en* förvärvskälla,

eller att i särskild författning föreskrift gives av enahanda innehåll.

Stockholm den 18 mars 1927.

John Sandén.

Karl Sandegård.

Gustaf Strömberg.